Medical Education Journal
Education Development Center of Babol University of Medical Scieneces
e-ISSN:2345-5497 p-ISSN:2322-4940
مجله آموزش پزشکی
مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل

Comparing the Attitudes of Basic Sciences Medical Students and Clinical Students Towards Their Fields and Their Career Futures at Urmia University of Medical Sciences

Behrang. Khafafi [1], Milad. Alipour [2], Hamidreza. Mehryar [1*],

1. Department of Emergency Medicine, School of Medicine, Urmia University of Medical Sciences, Urmia, Iran.
2. General Physician, Urmia University of Medical Sciences, Urmia, Iran.

Article Info

Article Type:

Research Article

Received:
24 May 2025

Revised:
12 Aug 2025

Accepted:
30 Aug 2025

Published online:
3 Sep 2025

ABSTRACT

Background and Objective: Worry about one's field of study has a severe negative impact on a student's mental health and academic performance, and this study aimed to compare the attitudes of basic science medical students with clinical students towards their field and their future careers at Urmia University of Medical Sciences.

Methods: This descriptive-analytical study employed a simple random sampling method among medical students at Urmia University of Sciences. To collect data, a demographic information questionnaire and the Jafari et al. attitude questionnaire were used. After collection, the data were entered into SPSS 18 and analyzed using descriptive and analytical statistics.

Findings: In this study, the results showed that the average score of attitude towards the field of study in the basic sciences group was 25.88 ± 4.34, and in the clinical group was 4.72 ± 24.54, and the average score of attitude towards the future of work in the basic sciences group was 18.73 ± 2.77 and in the clinical group was 3.03 ± 18.24. There was a significant relationship between gender and students' attitude towards the field of study (0.001) and between marriage and students' attitude towards the field of study (0.001). There was a significant relationship between gender and students' attitude towards the future of work (0.001) and between marriage and students' attitude towards the future of work (0.001).

Conclusions: The results showed that medical students are worried or anxious about their future and field of study. Since one of the important factors in education is having a passion and interest in learning, paying attention to this issue should be a priority in the planning of educational centers.

Keywords: *Medicine, Basic Sciences, Attitude, Career Future, Field*

Cite this article: Khafafi B, Alipour M, Mehryar HR. Comparing the Attitudes of Basic Science Medical Students and Clinical Students Towards Their Fields and Their Career Futures at Urmia University of Medical Sciences. Medical Education Journal. 2025; 14: e15.

© The Author(s).
Publisher: Babol University of Medical Sciences

***Corresponding Author:** Hamidreza. Mehryar
Address: Department of Emergency Medicine, School of Medicine, Urmia University of Medical Sciences, Urmia, Iran.
Tel: +98 (9115268105) **E-mail:** hamidrezamehryar2010@gmail.com

Medical Education Journal
Education Development Center of Babol University of Medical Scieneces
e-ISSN:2345-5497 p-ISSN:2322-4940
مجله آموزش پزشکی
مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل

مقایسه نگرش دانشجویان پزشکی مقطع علوم پایه با دانشجویان بالینی نسبت به رشته خود و آینده شغلی شان در دانشگاه علوم پزشکی ارومیه

بهرنگ خفافی[۱]، میلاد علی پور[۲]، حمید رضا مهریار[۱]

۱. گروه طب اورژانس، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ارومیه، ارومیه، ایران.
۲. پزشک عمومی، دانشگاه علوم پزشکی ارومیه، ارومیه، ایران.

اطلاعات مقاله

نوع مقاله:
مقاله پژوهشی

دریافت:
۱۴۰۴/۳/۲۲

اصلاح:
۱۴۰۴/۵/۲۱

پذیرش:
۱۴۰۴/۶/۸

انتشار:
۱۴۰۴/۶/۱۳

چکیده

سابقه و هدف: نگرانی از رشته تحصیلی به شدت بر سلامت روان و عملکرد آکادمیک دانشجو تأثیر منفی می‌گذارد و این مطالعه با هدف مقایسه نگرش دانشجویان پزشکی مقطع علوم پایه با دانشجویان بالینی نسبت به رشته خود و آینده شغلی شان در دانشگاه علوم پزشکی ارومیه انجام شد.

مواد و روش ها: این مطالعه بصورت توصیفی-تحلیلی به روش نمونه گیری تصادفی ساده بر روی دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم ارومیه انجام شد که برای جمع آوری اطلاعات از پرسشنامه اطلاعات دموگرافیک و پرسشنامه نگرش جعفری و همکاران استفاده شد که داده ها بعد از جمع آوری وارد SPSS 18 شده و با کمک آمار توصیفی و تحلیلی تجزیه و تحلیل شد.

یافته ها: در این مطالعه نتایج نشان داد که میانگین نمره نگرش به رشته تحصیلی در گروه علوم پایه ۴/۳۴±۲۵/۸۸ و در گروه بالین ۲۴/۵۴ ± ۴/۷۲ بود و میانگین نمره نگرش به آینده شغلی در گروه علوم پایه ۲/۷۷ ± ۱۸/۷۳و در گروه بالین ۱۸/۲۴ ± ۳/۰۳ بود. بین جنسیت و نگرش دانشجویان به رشته تحصیلی (۰/۰۰۱) و بین تاهل و نگرش دانشجویان به رشته تحصیلی (۰/۰۰۱) رابطه معنادار وجود داشت و بین جنسیت و نگرش دانشجویان به آینده شغلی (۰/۰۰۱) و بین تاهل و نگرش دانشجویان به آینده شغلی (۰/۰۰۱) رابطه معنادار وجود داشت.

نتیجه گیری: نتایج نشان داد که دانشجویان پزشکی نسبت به آینده و رشته تحصیلی نگران یا مضطرب هستند. از آنجایی که یکی از عوامل مهم در آموزش داشتن اشتیاق و علاقه جهت یادگیری می باشد توجه به این موضوع باید اولویت های برنامه ریزی مراکز آموزشی باشد.

واژه‌های کلیدی: *پزشکی، علوم پایه، نگرش، آینده شغلی، رشته*

استناد: بهرنگ خفافی، میلاد علی پور، حمیدرضا مهریار. مقایسه نگرش دانشجویان پزشکی مقطع علوم پایه با دانشجویان بالینی نسبت به رشته خود و آینده شغلی شان در دانشگاه علوم پزشکی ارومیه. مجله آموزش پزشکی ۱۴۰۴؛ ۱۴: e۱۵.

© The Author(s)
Publisher: Babol University of Medical Sciences

* مسئول مقاله: حمیدرضا مهریار آدرس: ایران، ارومیه ، دانشگاه علوم پزشکی ارومیه، دانشکده پزشکی ، گروه طب اورژانس.
تلفن: ۰۹۱۱۵۲۶۸۱۰۵ رایانامه: hamidrezamehryar2010@gmail.com

سابقه و هدف

ترکیب شناخت ها، احساس ها و آمادگی برای عمل نسبت به یک شی معین را نگرش شخص نسبت به آن گویند. نگرش فرد در دوران مختلف زندگی هماهنگ با محیط اطراف، دست خوش تغییر می شود. بیشتر تحقیقات حاکی از آن است که نگرش ها در دوران دانشجویی امکان بیشترین تغییر را پیدا می کنند. از زمان تاسیس دانشگاه ها تاکنون، نگرش منشا تحولات جامعه در زمینه گوناگون بوده و از طرفی دانشجویان به عنوان ارکان اصلی دانشگاه ها، ساختار اساسی سازمان ها و تشکیلات مختلف جامعه را تشکیل خواهند داد. معمولا موفقیت در هرکاری و رسیدن به هر هدفی، نیازمند داشتن نوعی نگرش مثبت به آن عمل یا هدف است (۱-۴). نگرش که نوعی احساس مثبت فرد نسبت به شغلش است، زاییده عواملی چون شرایط محیط کار، نظام سازمانی شغل، روابط حاکم بر محیط کار و تاثیر عوامل فرهنگی است. بنابراین می توان نتیجه گرفت رضایت شغلی احساس مثبت فرد به شغل یا همان احساس روانی است که از عوامل اجتماعی متاثر می گردد (۵-۸). براساس مطالعات معمولا موفقیت و دستیابی به هدف هر کاری نیازمند نوعی نگرش مثبت به آن هدف و عمل می باشد. نگرش مثبت یا منفی به آینده و نگرانی حاصل از آینده شغلی دانشجویان یک مقوله جهانی بوده و صرفا مختص به کشورهای جهان سوم نیست (۶, ۹, ۱۰).

در مطالعه ای که ولیت و همکاران در فرانسه انجام دادند نتایج نشان داد که شصت درصد از دانشجویان پزشکی معتقد بودند که نیروی پزشکی بیش از نیاز جامعه است (۱۱). در مطالعه ای که بدمریم و همکاران در اتیوپی انجام دادند نتایج نشان داد که اکثر دانشجویان داروسازی نسبت به آینده شغلی و محل کار خود نگرش مثبتی داشتند (۱۲). و نگرش منفی نسبت به حرفه پرستاری در بیش از ۵۰ درصد دانشجویان در جامعه ما دیده می شود. که علت آن مربوط به جایگاه پایین حرفه پرستاری در اجتماع بود. همچنین کاروز در مطالعه خود به نگرش منفی جامعه به حرفه پرستاری اشاره می کند اینکه رشته پرستاری تحت تاثیر اجتماع بوده و زمینه اجتماعی و انعکاس تصور از پرستاری از سوی رسانه ها و جامعه می تواند بر نگرش دانشجویان پرستاری نسبت به حرفه خود تاثیرگذار باشد (۱۳, ۱۴). در چندین مطالعه داخلی نتایج نشان داد که ۷۵ درصد از دانشجویان رشته علوم آزمایشگاهی، نگرش منفی نسبت به آینده شغلی خود داشتند (۱۵).

در کشور ما و در تمام دانشگاه های قدیمی و جدید، انتظار می رود که دانشجویان به سمت رشد تعاملی و تحولی همچون مسوولیت پذیری، رشد مهارت های شناختی، تفکر انتقادی و حل مساله سوق داده شوند و افرادی خلاق با قدرت تصمیم گیری بالا در برنامه ریزی های توسعه کشور پرورش یابند. دانشگاه های علوم پزشکی، به عنوان محیط یادگیری می بایست امکانات لازم برای تغییرات مثبت و اثرگذار در نگرش دانشجویان گردآوری کنند با ترغیب و تشویق و ایجاد گرایش بیشتر، سبب شکل گیری یادگیری ماندگار و مستمر گردند. همچنین برای ایجاد تغییرات اثرگذار، نیازمند اطلاعات توصیفی در مورد وضعیت موجود و آگاهی در حیطه نگرش دانشجویان نسبت به رشته تحصیلی و آینده شغلی خود هستیم (۱, ۱۶).

از طرفی انگیزش شغلی برای ادامه اشتغال مفید و کارآمد، امری لازم و ضروری است. اگر انسان علاقمند به شغل خود نباشد، ادامه اشتغال ملالت آور حتی غیر ممکن خواهد بود. بدین جهت، می توان گفت بین انگیزش شغلی و موفقیت شغلی رابطه متقابلی وجود دارد (۱۱). پزشک عمومی، در نظام ارائه خدمات و ارتقای سلامت مردم، دارای نقش و جایگاه کلیدی است. افزایش بی رویه تعداد دانش آموختگان و گرایش بیش از حد به رشته های تخصصی، بحران های جدی در چگونگی مراقبت های پزشکی به وجود آورده است. بسیاری از کشورها، سال ها قبل، دست به گریبان این پدیده بوده و امروز با بازنگری در نظام آموزش پزشکان عمومی، برای حل این

مشکلات چاره اندیشی کرده اند. با این حال، نگرانی از آینده شغلی، مقوله ای مختص به کشور ما نیست. در یک مطالعه در دانشگاه مینه سوتا، اکثر دانشجویان پزشکی در مورد افت موقعیت درآمد پزشکی نگران بودند. در انگلستان در سال ۱۹۹۳ اکثر پزشکان عمومی از آینده شغلی خود اطمینان نداشتند و در فرانسه، در سال ۱۹۹۰، شصت درصد دانشجویان پزشکی معتقد بوده اند که نیروی پزشکی بیش از بیش از میزان مورد نیاز جامعه است (۱۱, ۱۷, ۱۸).

همچنین پذیرش دانشجو بدون برنامه ریزی عملی و توجه به ظرفیت های شغلی در جامعه، به صورت احساس سرخوردگی و عدم انگیزش شغلی در دانش آموختگان جوان بروز خواهد نمود. بدیهی است انجام مطالعات ملی و منطقه ای برای آگاهی از چگونگی نگرش دانشجویان به آینده شغلی و رشته تحصیلی خود برای پیش بینی رفتارهای اجتماعی و همچنین برای تفسیر پس از وقوع آن می تواند مفید باشد به گونه ای که اطلاعات لازم را در اختیار مسوولان قرار دهد تا با بازنگری در برنامه های گزینشی و آموزشی کشور، انگیزش را ایجاد نمایند(۱۶). و این مطالعه مقایسه نگرش دانشجویان پزشکی نسبت به رشته تحصیلی و آینده شغلی خود در دو مقطع علوم پایه و بالینی در دانشگاه علوم پزشکی ارومیه بود.

مواد و روش ها

این مطالعه توصیفی–مقطعی بر روی ۱۰۱ اینترن پزشکی دانشگاه علوم پزشکی شاهرود، که به شیوه سرشماری وارد مطالعه شدند، در سال ۱۴۰۳انجام شد. معیارهای ورود به مطالعه شامل موارد زیر بود: ۱–دانشجویان سال آخر (کاروز پزشکی) باشند. ۲– تمایل به شرکت در مطالعه داشته باشند و ۳– نمونه ها دوره اخلاق را گذرانده باشند. معیار خروج ۱– تکمیل ناقص پرسشنامه ها بود. که اطلاعات توسط پژوهشگر به روش سرشماری جمع آوری شد. برای جمع آوری اطلاعات از دو پرسشنامه استفاده شد. پرسشنامه اول اطلاعات دموگرافیک شامل (سن، جنس، تاهل، رتبه تولد، معدل، محل سکونت، وضعیت بومی، سهمیه ورود به دانشگاه) بود پرسشنامه هوش اخلاقی، لنیک کیل (Lennick) استفاده شد (۱۸). این پرسشنامه شامل چهل سوال بوده که این سوالات به صورت مساوی بین ۱۰ بعد زیر مجموعه هوش اخلاقی (شامل انسجام، صداقت، شجاعت، راز داری، انجام تعهدات فردی(مسئولیت پذیری)، پاسخگویی در برابر تصمیمات شخصی، خودکنترلی و خود محدودسازی، کمک به دیگران (قبول مسئولیت برای خدمت به دیگران)، مراقبت از دیگران (مهربانی)، درک احساسات دیگران (بشردوستی و رفتار شهروندی) و درک نیازهای روحی خود (ایمان، اعتقاد و تواضع) تقسیم شده و هر بعد دارای ۴ سوال بود. همچنین این ۱۰ بعد به ۴ دسته کلی تحت عنوان ابعاد کلی هوش اخلاقی شامل درستکاری (دارای ۴ بعد زیرمجموعه)، مسئولیت پذیری (دارای ۳ بعد زیرمجموعه)، بخشش (دارای ۲ بعد زیر مجموعه) و دلسوزی (دارای یک بعد زیر مجموعه) تقسیم بندی شده بودند. نمره گذاری این پرسشنامه به صورت طیف لیکرت پنج گزینه ای لیکرت از هرگز (۱) تا همیشه (۰) بود. بر این اساس، هر پاسخ دهنده در زیر هریک از ابعاد زیر مجموعه ی هوش اخلاقی که دارای ۴ سوال است، امتیاز بین ۲۰–۴ و در کل ۴۰ سوال، امتیازی بین ۲۰۰–۴۰ کسب می کند. پس از محاسبه امتیازها، به منظور تبدیل آنها به حداکثر ۱۰۰ امتیاز، امتیاز هر بعد بین ۲۰–۴ (در ۵ ضرب شده) و امتیاز کل بین ۲۰۰–۴۰ بر ۲ تقسیم شود. امتیاز ۱۰۰–۹۰ معادل هوش اخلاقی عالی و امتیازهای ۸۰–۸۹، ۷۰–۷۹ و ۶۹ کمتر از آن، به ترتیب معادل خیلی خوب، خوب و ضعیف ارزیابی می شوند (۱۹). همچنین برای روایی (صوری و محتوایی) و برای پایایی پرسشنامه نیز با انجام آزمون–باز آزمون و ضریب (آلفا کرونباخ) محاسبه شد که در مطالعه بیان ترک و همکاران نمره آلفای کرونباخ ۰/۹۳۸ بدست آمد(۱۷). همچنین داده ها بعد جمع آوراین مطالعه بصورت توصیفی–تحلیلی و به روش تصادفی ساده بر روی دانشجویان

پزشکی شاغل در دانشگاه علوم پزشکی ارومیه در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۳ انجام شد که حجم نمونه مورد مطالعه بر اساس مطالعه جعفری و همکاران (۲۲)، حجم نمونه بر اساس رضایتمندی ۸۳ درصدی از رشته خود (P)، برای سطح اطمینان ۹۵٪ (Z۱/α-۲) و دقت ۵٪ (d)، با استفاده از فرمول محاسبه حجم نمونه برای یک نسبت ۲۱۸نفر محاسبه شد.

$$n = \frac{Z^2_{\alpha/2} p(1-p)}{d^2}$$

در ابتدای انجام کار یکسری معیارهای ورود و خروج قرار داده شد که معیار ورود به مطالعه، جز دانشجویان پزشکی باشد معیار خروج از مطالعه، تمایل به شرکت در مطالعه نداشته باشد. برای جمع آوری اطلاعات ازدو پرسشنامه استفاده شد که پرسشنامه اول اطلاعات دموگرافیک شامل (سن، جنس، تاهل، رتبه تولد، معدل، وضعیت اشتغال به کار، محل سکونت، وضعیت بومی)، پرسشنامه دوم شامل دو بخش بوده که بخش اول شامل ۸ سوال در خصوص(سوالات مربوط به رشته تحصیلی) بوده و بخش دوم شامل ۶ سوال در خصوص(سوالات مربوط به نگرش تحصیلی) هست که هر دو بخش با مقیاس لیکرت ۵ تایی به صورت کاملا موافقم (۵)، موافقم (۴)، نظری ندارم (۳)، مخالفم (۲) و کاملا مخالفم (۱) نمره دهی می شود که رشته تحصیلی بین (۸-۴۰) و آینده شغلی بین (۶-۳۰) نمره دهی می شود و این پرسشنامه در مطالعه جعفری و همکاران روا و پایا شده و میزان آلفای کرونباخ آن ۰/۷۳ محاسبه شد (۱۹). داده ها بعد از جمع آوری وارد SPSS ۱۸ شده که ابتدا از نظر همگنی مورد آزمایش قرار گرفت که در ادامه برای ویژگی های توصیفی جامعه مورد بررسی از آمار توصیفی شامل (میانگین، انحراف معیار، فراوانی و درصد) و مقایسه نمره نگرش با کمک آزمون تی تست مستقل (متغیر کمی) استفاده شد. برای تحلیل آمار توصیفی شامل (میانگین، انحراف معیار، فراوانی و درصد) و آمار تحلیلی شامل (تی تست مستقل، پیرسون و کای دو) استفاده شد. اطمینان دادن به واحدهای مورد پژوهش نسبت به محرمانه ماندن اطلاعات و عدم ذکر نام آن ها، اخذ رضایت آگاهانه کتبی، شرکت اختیاری در پژوهش از ملاحضات اخلاقی رعایت شده در پژوهش حاضر بودند. پژوهشگران به سایر مفاد بیانیه هلسینکی و کمیته اخلاق نشر (COPE) نیز پایبند بودند.

یافته ها

در این مطالعه در مجموع ۲۲۰ نفر(۱۱۱ نفر بالین و ۱۰۹ نفر علوم پایه) در مطالعه شرکت کردند که اکثر شرکت کنندگان جنسیت زن (۵۶/۸) ۱۲۵، مجرد (۸۶/۴) و وضعیت تحصیل بالین (۵۰/۵)۱۱۱ بودند، میانگین نگرش به رشته تحصیلی در گروه علوم پایه ۴/۳۴ ± ۲۵/۸۸ و در گروه بالین ۷۲/ ± ۲۴/۵۴بود میانگین نمره نگرش به آینده شغلی در گروه علوم پایه ۲/۷۷ ± ۱۸/۷۳و در گروه بالین ۳/۰۳ ± ۱۸/۲۴ بود و بیشترین میانگین نمره نگرش به رشته تحصیلی در جنسیت مرد۴/۴۸ ± ۲۵/۲۳، وضعیت متاهل۳/۷۱ ± ۲۵/۷۶و در مقطع علوم پایه ۴/۳۴ ± ۲۵/۸۸ بود. و در بخش آینده شغلی بیشترین میانگین نمره در جنسیت زن۲/۲۸ ± ۱۸/۳۲، وضعیت متاهل ۲/۸۳ ± ۱۷/۶۳ و در مقطع علوم پایه ۲/۷۷ ± ۱۸/۳۷ بود (جدول ۱).

جدول ۱: نمره نگرش دانشجویان به رشته تحصیلی و آینده شغلی براساس جنس، تاهل و مقطع تحصیلی

متغیر	متغیر	زیرگروه	میانگین	انحراف معیار	مینیمم	ماگزیمم
رشته تحصیلی	جنسیت	مرد	۲۵/۲۳	۴/۴۸	۱۳	۳۵
		زن	۲۵/۱۴	۴/۶۶	۱۳	۳۳
	وضعیت تاهل	تاهل	۲۵/۷۶	۳/۷۱	۱۳	۲۶
		مجرد	۲۵/۱۱	۴/۷۰	۱۳	۳۵
	وضعیت تحصیلی	علوم پایه	۲۵/۸۸	۴/۳۴	۱۵	۳۵
		بالین	۲۴/۵۴	۴/۷۲	۱۳	۳۲
آینده شغلی	جنسیت	مرد	۱۸/۲۸	۲/۸۲	۱۳	۲۶
		زن	۱۸/۳۲	۲/۹۷	۱۳	۲۶
	وضعیت تاهل	تاهل	۱۷/۶۳	۲/۸۳	۱۳	۲۶
		مجرد	۱۸/۴۱	۲/۹۰	۱۳	۲۶
	وضعیت تحصیلی	علوم پایه	۱۸/۳۷	۲/۷۷	۱۳	۲۶
		بالین	۱۸/۲۴	۳/۰۳	۱۳	۲۶

در این بخش نتایج نشان داد که بین جنسیت و نگرش دانشجویان به رشته تحصیلی (۰/۰۰۱) رابطه معناداری وجود داشته و در جنسیت زن نسبت به مرد نگرش مثبت تری وجود داشت و بین تاهل و نگرش دانشجویان به رشته تحصیلی (۰/۰۰۱) رابطه معنادار وجود داشت و در افراد متاهل نسبت به مجرد نگرش مثبتی وجود داشت. (جدول ۲)

جدول ۲: ارتباط نگرش دانشجویان به رشته تحصیلی با جنسیت و وضعیت تاهل

متغیر	درجه آزادی	P_Value	MD	SE	فاصله اطمینان پایین	فاصله اطمینان بالا
جنسیت	۲۱۹	۰/۰۰۱	۱/۵۶	۰/۰۳	۱/۵۰	۱/۶۳
تاهل	۲۱۹	۰/۰۰۱	۱/۸۶	۰/۳۰	۱/۸۲	۱/۹۱

در این بخش نتایج نشان داد که بین جنسیت و نگرش دانشجویان به آینده شغلی (۰/۰۰۱) رابطه معناداری وجود داشته و در جنسیت زن نسبت به مرد نگرش مثبت تری وجود داشت و بین تاهل و نگرش دانشجویان به آینده شغلی (۰/۰۰۱) رابطه معنادار وجود داشت و در افراد متاهل نسبت به مجرد نگرش مثبتی وجود داشت.(جدول ۳).

جدول ۳: ارتباط نگرش دانشجویان به آینده شغلی با جنسیت و وضعیت تاهل

متغیر	درجه آزادی	P_Value	MD	فاصله اطمینان پایین	فاصله اطمینان بالا
جنسیت	۲۱۹	۰/۰۰۱	۰/۱۸	۱/۵۰	۱/۶۳
تاهل	۲۱۹	۰,۰۰۱	۰/۲۳	۱/۸۲	۱/۹۱

در این بخش نتایج نشان داد که میانگین نمره نگرش به رشته تحصیلی ۴/۵۷± ۲۵/۰۲و نمره نگرش به آینده شغلی ۲/۹۰±۱۸/۳۰ بود.(جدول ۴)

جدول ۴: نمره نگرش دانشجویان به رشته تحصیلی و آینده شغلی به صورت کلی

متغیر	میانگین	انحراف معیار	مینیمم	ماگزیمم
رشته تحصیلی	۲۵/۰۲	۴/۵۷	۱۳	۳۵
آینده شغلی	۱۸/۳۰	۲/۹۰	۱۳	۲۶

در این بخش نتایج نشان داد که در متغیرهای ۱-۳ و ۴-۸ بیشتر دانشجویان آیتم موافقم و در متغیر ۴ آیتم مخالفم را انتخاب کرده بودند. (جدول ۵)

جدول ۵: نمره نگرش دانشجویان براساس زیرگروهها

متغیر	آیتم ها				
	کاملا موافقم	موافقم	نظری ندارم	مخالفم	کاملا مخالفم
این رشته را انتخاب کردم زیرا دیگران آن را به من توصیه کردند	۲۵(۴/۱۱)	۹۳(۳/۴۲)	۲۰(۱/۹)	۵۱(۲/۲۳)	۳۱(۱/۱۴)
این رشته را انتخاب کردم زیرا درآمد آن در آینده نسبت به سایر رشته بیشتر است	۴۶(۹/۲۰)	۹۷(۱/۴۴)	۴۹(۳/۲۲)	۲۵(۴/۱۱)	۳(۴/۱)
این رشته را صرفا به دلیل علاقه به آن انتخاب کردم	۳۴(۵/۱۵)	۷۲(۷/۳۲)	۴۹(۳/۲۲)	۵۱(۲/۲۳)	۱۴(۴/۶)
اهداف دروس ارائه شده با نیازهای فردی دانشجویان متناسب است	۱۶(۳/۷)	۱۷(۷/۷)	۲۸(۷/۱۲)	۹۱(۴/۴۱)	۶۸(۹/۳۰)
من پس از تحصیل در این رشته علاقه بیشتری نسبت به رشته ام پیدا کردم	۱۸(۲/۸)	۹۳(۳/۴۲)	۱۲(۵/۵)	۴۹(۳/۲۲)	۴۸(۸/۲۱)
به نظرم رشته من در مقاطع تخصصی ارزش بیشتری پیدا می کند	۷۱(۸/۳۲)	۱۰۷(۶/۴۸)	۲۶(۸/۱۱)	۸(۶/۳)	۸(۶/۳)
به نظرم جامعه ای که در آن زندگی می کنم دید مثبتی نسبت به این رشته دارد	۳۴(۵/۱۵)	۵۵(۲۵)	۳۲(۵/۱۴)	۵۱(۲/۲۳)	۴۸(۸/۲۱)
به طور کلی از انتخاب رشته پزشکی راضی هستم	۱۵(۸/۶)	۹۶(۶/۴۳)	۲۵(۴/۱۱)	۵۱(۲/۲۳)	۳۳(۱۵)

در این قسمت نیز نتایج نشان داد که در متغیر ۱ تا ۳ بیشتر دانشجویان آیتم موافقم را، در سوال ۴ آیتم کاملا موافقم را و در سوال ۵ و ۶ آیتم کاملا مخالفم را انتخاب کرده بودند. (جدول ۶).

جدول ۶: نمره نگرش دانشجویان به آینده شغلی در زیرگروهها

متغیر	آیتم ها				
	کاملا موافقم	موافقم	نظری ندارم	مخالفم	کاملا مخالفم
به نظر من مزایای اشتغال در این رشته مناسب می باشد	۸(۳/۶)	۸۱(۳۶/۸)	۳۶(۱۶/۴)	۷۱(۳۲/۳)	۲۴(۱۰/۹)
من نسبت به بازار کار در این رشته نگرانی دارم	۶۲(۲۸/۲)	۹۳(۴۲/۳)	۲۷(۱۲/۳)	۲۶(۱۱/۸)	۱۲(۵/۵)
من کارکردن در زمینه پزشکی را دوست دارم	۴۴(۲۰)	۹۲(۴۱/۸)	۳۹(۱۷/۷)	۳۰(۱۳/۶)	۱۵(۶/۸)
افزایش پذیرش دانشجو در این رشته آینده شغلی آن را به خطر می اندازد	۱۳۴(۶۰/۹)	۴۵(۲۰/۵)	۲۸(۱۲/۷)	۱۲(۵/۵)	۱(۰/۵)
به نظر من وضعیت اشتغال برای مقطع دکتری عمومی بهتر از مقاطع تخصصی می باشد	۷(۳/۲)	۰	۵۱(۲۳/۲)	۵۸(۲۶/۴)	۱۰۴(۴۷/۳)
اساتید این رشته باعث ترغیب دانشجویان برای پیدا کردن رشته تخصصی مناسب خود می شوند	۰	۱۱(۵)	۴۶(۲۰/۹)	۷۱(۳۲/۳)	۹۲(۴۱/۸)

بحث و نتیجه گیری

علاقه به رشته انتخابی می تواند موجب پیشرفت و ارتقای علمی دانشجویان و یا برعکس منجر به دلزدگی و ناامیدی و خستگی از ادامه تحصیلی شود و این مطالعه با هدف مقایسه نگرش دانشجویان پزشکی مقطع علوم پایه با دانشجویان بالینی نسبت به رشته خود و آینده شغلی شان در دانشگاه علوم پزشکی ارومیه انجام شد. در مجموع ۲۲۰ نفر در این مطالعه شرکت کردند که اکثر شرکت کنندگان جنسیت زن (۱۲۵(۵۶/۸، مجرد (۸۶/۴) و وضعیت تحصیل بالین (۱۱۱(۵۰/۵ بودند. نتایج نشان داد که میانگین نگرش به رشته تحصیلی در گروه علوم پایه ۴/۳۴ ± ۲۵/۸۸ و در گروه بالین ۴/۷۲ ± ۲۴/۵۴ بود. همچنین نتایج نشان داد که میانگین نمره نگرش به رشته تحصیلی به صورت کلی ۲۵/۰۲± ۴/۵۷و نمره نگرش به آینده شغلی به صورت کلی ۱۸/۳۰±۲/۹۰ بود و بیشترین میانگین نمره نگرش به رشته تحصیلی در جنسیت مرد ۲۵/۲۳± ۴/۴۸، وضعیت متاهل ۲۵/۷۶±۴/۷۰ و در مقطع علوم پایه ۲۵/۸۸± ۴/۳۴ بود. در بخش آینده شغلی بیشترین میانگین نمره در جنسیت زن ۱۸/۲۸± ۲/۸۲، وضعیت متاهل ۱۷/۶۳ ± ۲/۸۳ و در مقطع علوم پایه ۱۸/۳۷ ± ۲/۷۷ بود. بین جنسیت و نگرش دانشجویان به رشته تحصیلی (۰/۰۰۱) و بین تاهل و نگرش دانشجویان به رشته تحصیلی (۰/۰۰۱) رابطه معنادار وجود داشت و بین جنسیت و نگرش دانشجویان به آینده شغلی (۰/۰۰۱) و بین تاهل و نگرش دانشجویان به آینده شغلی (۰/۰۰۱) رابطه معنادار وجود داشت.

در مطالعه ای که کامیار و همکاران با عنوان مقایسه نگرش دانشجویان پزشکی نسبت به رشته تحصیلی و آینده شغلی خود در دو مقطع علوم پایه و بالینی در دانشکده پزشکی جهرم در سال ۲۰۰۲ بصورت توصیفی-تحلیلی بر روی ۸۵ نفر انجام دادند نتایج نشان داد که

رابطه معنی داری بین این نگرش و تحصیلات پدر و مادر، معدل دیپلم دبیرستان و سهمیه ورودی دیده نشد و ۵۱/۳ درصد از دانشجویان پس از فراغت از تحصیل تصمیم به ادامه تحصیل در رشته های تخصصی یا انجام فعالیت در رشته پزشکی را داشتند و ۷/۴۹ درصد بقیه اعلام نموده بودند که بعد از فارغ التحصیلی تصمیم به فعالیت در بازار خرید و فروش، دلالی و... دارند. اغلب افراد شرکت کننده (۵۴/۱ درصد) اعلام کرده بودند که در صورت امکان شرکت مجدد در کنکور رشته دیگری بجز پزشکی را انتخاب خواهند کرد و تمایل خود را به رشته های دندانپزشکی، داروسازی، مهندسی، هنر و... اعلام نموده بودند. بنظر می رسد که با توجه به هزینه بالایی که صرف آموزش یک دانشجوی پزشکی می شود تمایل دانشجویان پزشکی به فعالیت در غیر از رشته پزشکی بعد از فارغ التحصیلی و بخصوص فعالیت در زمینه های تجاری معضل بزرگی است. نتایج این مطالعه بطور کلی نشان داد که دانشجویان پزشکی نسبت به آینده خود نگران و مضطرب هستند از آنجایی که یکی از عوامل مهم در آموزش داشتن اشتیاق و علاقه جهت یادگیری می باشد توجه به این موضوع باید در صدر اولویت های برنامه ریزی مراکز آموزش پزشکی قرار گیرد (۲۰). در مطالعه ی دیگر که رحامی و همکاران با عنوان نگرش دانشجویان رشته پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان در سال ۲۰۰۴ نسبت به رشته تحصیلی و آینده شغلی بصورت توصیفی–تحلیلی بر روی ۳۲۱ نفر انجام دادند نتایج نشان داد که میانگین و انحراف معیار نمره نگرش دانشجویان پزشکی نسبت به آینده شغلی خود ۶۵/۲±۶/۱ به دست آمده بود. هشتاد و نه درصد دانشجویان, تحصیل در رشته پزشکی را به دیگران توصیه می کنند, ۷۴/۲ درصد آنها به هیچ وجه تمایل به انصراف از رشته تحصیلی خود ندارد, ۷۸/۸ درصد از دانشجویان رشته پزشکی را انتخاب اول خود در آزمون سراسری معرفی کردند و ۷۱ درصد دانشجویان در صورت شرکت مجدد در آزمون سراسری, مجددا پزشکی را به عنوان انتخاب اول خود برمی گزیدند. نتایج دیگر حاصل حاکی از نگرش منفی دانشجویان رشته پزشکی نسبت به آینده شغلی خود بود در حالی که اکثر دانشجویان نگرش در حد مطلوب نسبت به رشته تحصیلی خود داشتند. تعدیل ظرفیت پذیرش دانشجویان پزشکی , توزیع مناسب نیروی انسانی, آشنایی کامل تر دانش آموزان با رشته های تحصیلی دانشگاهی قبل از شرکت در آزمون سراسری, حمایت مالی پزشکان جوان و ایجاد مراکز مشاوره و حمایت از دانشجویان می تواند در بهبود نگرش آنها مفید واقع شود (۲۱).

همچنین مطالعه ای که دانیل و همکاران با عنوان نگرش و ادراک دانشجویان پزشکی نسبت به موضوعات علوم پایه پزشکی در دانشگاه ولو در شمال شرقی اتیوپی در سال ۲۰۲۱ بصورت توصیفی–مقطعی انجام دادند نتایج نشان داد که در مجموع ۱۵۳ دانشجو در مطالعه شرکت کردند که از این میان ۴۵ نفر علوم پایه، ۳۸ نفر فیزیو پات، ۳۹ نفر اکسترن و ۳۱ نفر اینترن بودند و ۹۶ نفر از دانشجویان به علوم پایه علاقه داشتند و ۱۱۳ نفر برنامه ای برای پیوستن به این رشته به خاطر آینده نداشتند که دلیل آن بیشتر به دلیل مالی و شانس ارتقا کمتر بود. میزان آشنایی دانشجویان با موارد آناتومی، فیزیولوژی و بیوشیمی متفاوت بود ولی به طور کلی دانشجویان برای پیوستن به این رشته مردد بودند و آینده شغلی در آن نمیدیدند و میزان ماندگاری دانش علوم پایه در طول سال های بالینی پایین بود (۲۲). بعضی از مطالعات هم خوانی با نتایج مطالعه ما و بعضی هم خوانی نداشت که علت این مسئله می تواند به دلیل تفاوت در محل انجام مطالعه و زمان انجام مطالعه باشد.

مطالعه ای در انگلیس در سال ۱۹۹۳نشان داد اکثر پزشکان عمومی از آینده شغلی خود مطمئن نیستند. مطالعه ی دیگر در آمریکا نشان داد اکثر دانشجویان پزشکی نسبت به افت وجهه اجتماعی و درآمد پزشکی نگران بوده اند. همچنین یک پژوهش در فرانسه در سال ۱۹۹۰ نشان داد ۶۰ درصد دانشجویان پزشکی اعتقاد داشتند نیروی پزشکی تربیت شده بیش از نیاز جامعه است. در توجیه نگرش منفی دانشجویان پزشکی نسبت به آینده شغلی خود میتوان از نظریات جامعه شناسی استفاده کرد. بر طبق نظریه بلو (Blue)، دو گروه

عوامل در انتخاب شغل دخالت قطعی دارند: گروه اول خصوصیات فردی از قبیل عوامل بیولوژیک و روانی و گروه دوم، موقعیت اقتصادی و اجتماعی را در بر میگیرد. از این عوامل، میتوان موقعیت جغرافیایی، منافع اجتماعی، امکان تحرک و ارتقای شرایط فرهنگی و بازار کار را نام برد که عوامل گروه دوم، نقش مهمتر و حساستر را در انتخاب شغل دارند (۱۱, ۱۸, ۲۳).

بدیهی است در شرایط کنونی، جامعه ما به علت پذیرش بیرویه دانشجو در رشته پزشکی، بخصوص عوامل گروه دوم، بطور قابل توجهی تحت تأثیر قرار گرفته بطوری که نگرش دانشجویان پزشکی به آینده شغلی خود را تحت تأثیر قرار داده است. اکثریت دانشجویان افراد را به تحصیل در رشته پزشکی تشویق مینمودند و مایل بودند مجدداً رشته پزشکی را در آزمون سراسری انتخاب نمایند که دلیل آن میتواند علاقه شخصی، عشق به این رشته، دارا بودن پله های ترقی در این رشته، اجر مادی و معنوی، ارضای روحی، کمک به بیماران و جامعه و موفقیت و وجهه اجتماعی باشد. سایر علل، امکان ادامه تحصیل در درجات تخصصی، بسیاری از دانشجویان به علت کمک به جان انسانها و اهمیت و حساسیت شغل به علت سروکار داشتن با جان و سلامتی انسانها می تواند مطرح شوند (۲۴, ۲۵) نتایج حاصل از این مطالعه حاکی از نگرش مثبت دانشجویان رشته پزشکی نسبت به آینده شغلی و رشته تحصیلی خود بود که تعدیل ظرفیت پذیرش دانشجویان پزشکی، توزیع مناسب نیروی انسانی, آشنایی کامل تر دانش آموزان با رشته های تحصیلی دانشگاهی قبل از شرکت در آزمون سراسری, حمایت مالی پزشکان جوان و ایجاد مراکز مشاوره و حمایت از دانشجویان می تواند در بهبود نگرش و ارتقا آنها مفید واقع شود. همچنین انجام مطالعات کاربردی دیگر برای بررسی علل نگرش منفی دانشجویان رشته پزشکی نسبت به آینده شغلی خود میتواند راهگشا باشد.

تشکر و قدردانی

مطالعه حاضر بخشی از پایان نامه مقطع دکترای عمومی دانشگاه علوم پزشکی ارومیه می باشد. بدین وسیله از معاونت پژوهشی دانشگاه، دانشجویان شرکت کننده در مطالعه و کلیه عزیزانی که در انجام مطالعه ما را یاری نمودند تقدیر و تشکر می شود.

References

1. Ghaderi R, Dastjerdi R, Sorush Z, Mouhebati M. Influential factors in medical studentsattitudes towards studying medicine in 2002. Iranian Journal of Medical Education. 2003;3(2):47–55.
2. ALIZADEH S, Cigarchian M. The attitude of midwifery students about their field of study. 2014.
3. Hedayati Z, Seifi N, Hekmatfar S, Badakhsh S. Attitudes of shiraz dental students toward their discipline and future career. Iranian Journal of Medical Education. 2012;12(3):176–83.
4. Rodts MF, Lamb KV. Transforming your professional self: Encouraging lifelong personal and professional growth. Orthopaedic Nursing. 2008;27(2):125–32.
5. Shafi Abadi A. Rahnamaei va moshavereye shoghli va herfei va nazaryehaye entekhabe shoghl. Tehran: Roshd. 2011.
6. Sadr Arhami N, Kalantari S, Atarod S. Medical students attitude towards their field of study and future career. Iranian Journal of Medical Education. 2004;4(1):76–81.
7. Samadi M, Taghizadeh J, Esfahani ZK, Mohammadi M. Evaluating Environmental Health Students' Attitudes toward their Discipline and Future Career in Hamedan University of Medical Sciences in 2008. Iranian journal of medical education. 2010;9(4).
8. Jahromi ZBP, Kalani N, Naraki K, Dolatkhah H, Nikookar N. ATTITUDES OF MEDICAL STUDENTS TOWARD THEIR CAREER FUTURE AT JAHROM UNIVERSITY OF MEDICAL SCIENCES, IRAN.
9. Nazari A, Torabi Pur A, Javani A, Mousavi H, Nazari H. Survey on students' attitude in Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences regarding to educational principle and future career. Educational Development of Judishapur. 2014;4(4):18–25.
10. Mobarakabadi A, Shamsi M, Najafianzadeh M. Health student attitude towards their field of study and future career in health faculty of Arak university of medical sciences Iran. Strides in Development of Medical Education. 2014;11(2):280–5.
11. Velliet C, Verbist J. Medical students facing their future career: a survey in Lille. Cahiers de sociologie ET de demographie medicales. 1992;32(1):79–110.
12. Beedemariam G, Ebro M, Ageze H, Weldegerima B, Legesse B, Tilahun G. Pharmacy students’ attitude and future career choices: a survey of four public schools of pharmacy in Ethiopia. Ethiopian Pharm J. 2014;30(1):57–63.
13. Karaoz S. Change in nursing students’ perceptions of nursing during their education: the role of the introduction to nursing course in this change. Nurse Education Today. 2004;24(2):128–35.
14. Law W, Arthur D. What factors influence Hong Kong school students in their choice of a career in nursing? International Journal of nursing studies. 2003;40(1):23–32.

15. Sajadi SK. Evaluation of laboratory sciences students' attitude toward their field of study and future career in Kurdistan University of Medical Sciences, 2015. Zanko Journal of Medical Sciences. 2016;16(51):52–60.
16. Schrodt P. The relationship between organizational identification and organizational culture: Employee perceptions of culture and identification in a retail sales organization. Communication studies. 2002;53(2):189–202.
17. Hufferty F, Boulger J. A look by medical students at medical practical in the future. Journal of Medical Education. 1986;61(5):359–67.
18. Rowsell R, Morgan M, Sarangi J. General practitioner registrars' views about a career in general practice. British Journal of General Practice. 1995;45(400):601–4.
19. Jafari A, Gharagozloo P, Baghalian A. Evaluation of Tehran university of medical sciences dental students' attitude toward their field of study and future. Journal of Dental Medicine. 2020;33(2):116–25.
20. Iravani, Kamyar, Amini, Dostkam, Aida. Comparison of medical students' attitudes towards their field of study and future careers in basic and clinical sciences at Jahrom Medical School. Iranian Journal of Education in Medical Sciences. 2002;2:28-9.
21. Sadrarhami, Kalantari, Attard, Sohrab. Attitudes of medical students at Isfahan University of Medical Sciences towards their field of study and future careers. Iranian Journal of Education in Medical Sciences. 2004;4(1):76-.
22. Teshome D, Tiruneh C, Berhanu L, Berihun G. Medical students' attitude and perception towards basic medical science subjects at Wollo University, Northeast Ethiopia. Advances in medical education and practice. 2021:431–8.
23. Hafferty FW, Boulger JG. A look by medical students at medical practice in the future. Academic medicine. 1986;61(5):359–67.
24. J A. Investigating the level of depression in students of Shiraz University. Student and research.2–4.
25. Vafaee R. Association of between mental health and spiritual health among students in Shiraz University. Advances in Nursing & Midwifery. 2015;24(84):53–9.